

JAARVERSLAG 2024

WOORD VOORAF

De Harmonie is, als Stadsschouwburg en brenger van (inter)nationale, regionale en lokale voorstellingen en concerten, stevig geworteld in Leeuwarden. Als hoofdstedelijk theater van Fryslân nemen we een belangrijke positie in het noorden van Nederland in.

Waren we na de coronajaren weer op de weg terug om ons publiek weer op te bouwen, in 2024 zetten we daar nog een schepje bovenop: we vierden het 150-jarig bestaan van de stadsschouwburg met een uitgebreid jubileumjaar. Met elke maand speciale activiteiten en met vele samenwerkingen. Tegelijkertijd bleven we ook voortbouwen: op naar de volgende 150 jaar! Het jubileumjaar was daarin als een kans om een vliegwieltje te zijn voor het koersplan 2026. Enerzijds werkten we door aan het bereiken van onze culturele, maatschappelijke, organisatorische en gastvrijheidsambities. En anderzijds troffen we voorbereidingen voor de verbouwing sinds de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders instemden met het plan voor verdere vergroening en doorontwikkeling van de binnenstad en in het speciaal het Ruiterskwartier. Met De Harmonie als onderdeel daarvan: verduurzaming, groot onderhoud, een verplaatsing van de entree en daarmee een verbouwing van de publieksruimtes. We troffen de voorbereidingen, die in 2026 tot uitvoering gaan komen.

Ook zijn we na constructieve overleggen met de gemeente tot overeenstemming gekomen over de actualisatie van de bestuursstructuur en per 1 januari 2025 is er een Raad van Toezicht, met een nieuwe directeur-bestuurder. Dit tegen een achtergrond die voor de organisatie niet makkelijk is geweest in verband met de directeurswisseling. Tegelijkertijd zijn de medewerkers en het management van de Harmonie door blijven bouwen met veel enthousiasme en toewijding wat in zo'n hectische periode veel respect en waardering verdient. Er is doorgebouwd op duurzaamheid, gastvrijheid en door middel van een maatregelenpakket proactief meegewerkt aan een gezonde financiële basis.

Met zijn allen, deden waar we goed in zijn: zoveel mogelijk mensen in contact brengen met kunst en cultuur. Met een onderscheidende en gevarieerde programmering waren we dé ontmoetingsplek voor publiek uit alle lagen van de samenleving.

Graag benoemen we op deze plaats een aantal memorabele momenten. Zo werd groeide het kleine 'zusje' van De Harmonie, TOON, uit tot een steeds volwassenere meemaakpodium voor nieuwe doelgroepen uit de hele stad. 2024 Was ook het jaar waarin we de zeer

bijzondere en gelauwerde toneelmusical *Jesus Christ Superstar X* keer mochten verwelkomen. Het was het jaar waarin we weer nieuw talent een podium konden bieden. We werkten samen met Arcadia voor het internationale festival PAFFF. Voor de derde keer konden we de allerjongsten verwonderen met internationaal jeugdtheater van hoog niveau met het festival *Het Avontuur*. Nieuw waren *De Proeverij* en popfestival *Woordvloed*. We ontvingen Firda studenten en duizenden scholieren van groep 5 t/m 8. Het zijn allemaal getuigen van de koers van De Harmonie die past bij het koersplan 2026.

En zo heeft iedereen weer volop kunnen ervaren hoe De Harmonie een belangrijke ontmoetingsplaats en podium is voor iedereen.

Naast de professionele programmering was De Harmonie in 2024 ook het podium voor vele regionale en lokale organisaties. We gingen samenwerkingen aan met onderwijsinstellingen, van primair tot hoger beroepsonderwijs, voor zowel voorstellingsbezoek, eigen voorstellingen als verdere inhoudelijke verbindingen. We ontvingen culturele instellingen en verenigingen, van wie we de uitvoeringen in onze zalen faciliteerden. En we waren faciliterende locatie voor vele commerciële partijen uit de hele regio waarvoor we gasten uit binnen- en buitenland ontvingen voor congressen, beurzen en presentaties.

Zoals voor de gehele culturele sector gold, stond de Harmonie ook voor financiële uitdagingen. De organisatie heeft door aanpassingen in de processen die wind doorstaan. Er werd ingezet op efficiëntie in de organisatie achter de schermen, waar processen strakker werden ingericht. En in de organisatieontwikkeling werden stappen gezet naar een toekomstgerichte organisatie.

Al met al zijn we enorm trots op onze mooie organisatie, die door al zijn toegewijde medewerkers weer draait zoals het hoort. Waarmee we elke keer opnieuw het verschil kunnen maken voor de podiumkunsten lokaal, regionaal, nationaal en internationaal. En daarmee ook het verschil kunnen maken voor ons publiek dat uit Leeuwarden en wijde omgeving komt, zodat iedereen in de eigen omgeving kan genieten van een hoogwaardig en een zeer divers aanbod van podiumkunsten.

Wendy Zuidema-Haans – voorzitter

Common Ground, Anouk van Dijk
foto Pippa Samaya

Hoofdstuk 1 Programmering

Publiekstrekking
Vier wie je bent
Premières
Bijzondere internationale concerten
Festivals

Hoofdstuk 2 Marketing

In contact met het publiek
Bezoekersaantallen en kaartverkoop
Verbinding maken en samenwerken
Smalle beurs
Nieuw: de Zuidergracht op
Nieuw: De Proeverij en Woordvloed Festival
In the mix
Inclusie, participatie en marketingcommunicatie
Daar heb en ben je Vrienden voor
Resultaten social media en website
Nieuwsbrief
Tweewekelijkse nieuwsbrief Harmonie Young

Hoofdstuk 3 Toegankelijkheid

Inclusie en diversiteit

Hoofdstuk 4 Educatie en participatie

Docentenborrel
Groep 8 op het podium
Dansvoorafjes
Brede vorming pakt het podium
Meemaakpodium Toon
Try-out café
HIDDEN_LEEUWARDEN
Cloud9
Tot slot, en verder

6 Hoofdstuk 5 MVO - The global goals

Global goals voor De Harmonie

10 Hoofdstuk 6 Events en productie

Events
Interne producties
Hoogtepunten van 2024

Hoofdstuk 7 Keuken, techniek en hospitality

Keuken
Vernieuwing van de inrichting van de foyer
Techniek
DBA
Investeren in de zalen
Vorbereidingen op de verbouwing van 2026

16 Hoofdstuk 8 Fondsen en aanvullende financiering

Fondsen
Aanvullende financiering

18 Hoofdstuk 9 Personeel & Organisatie

Organisatie
Vrijwilligers
Inclusieve werkvloer
Re-integratie en werkervaring
Snuffelstage
Personeelsvereniging
Teambuilding
Personeelsuitje
Bestuur
Ondernemingsraad

Hoofdstuk 10 Financiën

Inzicht
Uitzicht
Exploitatie
Begroting 2025
Bestuur / Raad van toezicht

Bijlagen

- 150 jaar De Harmonie: een jaar lang feest

De programmering van De Harmonie in 2024 is volledig in lijn met de meerjarige koers die wij eerder hebben uitgezet. Dat betekent dat we kiezen voor zowel grote publiekstrekkingen als bijzondere kleinere projecten die verdieping bieden. Bereik, diversiteit, talentontwikkeling en samenwerking zijn de trefwoorden in deze programmering. In stappen werken we door aan het versterken van de programmering, vanuit de kernwaarden en missie en visie van De Harmonie.

Publiekstrekkingen

Het afgelopen jaar was een jaar met veel volle zalen. De grootste publiekstrekker was de musical *Jesus Christ Superstar* (Albert Verlinde Producties, regie Ivo van Hove). Na een goed ontvangen première verkocht de speelreeks in april in korte tijd uit. Reden genoeg voor een extra speelweek in oktober. In totaal trok de musical 9000 bezoekers naar De Harmonie. Extra bijzonder was de viering van de toekenning van vijf Musical Awards, tijdens de speelweek in april. Andere grote publiekstrekkingen waren de musical *Mamma Mia* en de voorstellingen van cabaretier Jochem Myjer. Voor laatstgenoemde was zoveel animo dat een speciaal landelijk lotingsysteem in het leven werd geroepen om iedereen gelijke kansen te bieden op een ticket. Een bijzondere terugkeer was er voor Jan Jaap van der Wal. Niet alleen stond hij voor het eerst in jaren weer in Nederland op het podium, ook keerde hij terug naar zijn geboortestad Leeuwarden met twee uitverkochte avonden in de Grote Zaal.

Vier wie je bent

We willen veel publiek bereiken en daarbij ook een divers publiek dat zich thuis voelt in De Harmonie. Diversiteit is een thema dat positieve aandacht verdient. Het is geen moeten, het is waardevol om te vieren dat je kunt zijn wie je bent en dat we heel verschillend en toch samen kunnen zijn. In het afgelopen jaar hebben we daarom op meerdere momenten onze diversiteit gevierd. Tijdens deze momenten hebben we veelvuldig gehoord van bezoekers dat zij De Harmonie ervaren als een veilige plek waar ze zich welkom voelen.

In dit kader gingen we een bijzondere samenwerking aan met de vijf Friese theaters. In coproductie met *Boys Won't Be Boys* maakten we een speciale regionale versie van hun theaterconcept over hoe we niet in hokjes hoeven te denken. Daarvoor selecteerden we Friese theatermakers (zowel nieuw talent als ervaren professionals) die onder begeleiding van de makers van BWBB verschillende scènes uitwerkten. Met deze voorstelling maakten ze vervolgens een tour door de provincie. Een meer explosief feestelijk moment was de unieke eerste uitvoering van *The Rotterdam Drag Show* in De Harmonie. Van heinde en verre kwamen bezoekers af op deze grote productie met de bekendste drag-artiesten uit Nederland (en daarbuiten). Het werd een memorabele avond met een volle zaal en een

zinderende afterparty. Hier maakte De Harmonie 'het verschil' voor een breed publiek voelbaar. We vierden met elkaar een divers statement waar we met recht trots op zijn.

Premières in samenwerking

In 2024 gingen er meerdere producties van regionale partners in première in De Harmonie. De samenwerking met Ivig&Greben werd voortgezet met de première van *Small People*, voor een uitverkochte Middenzaal. De voorstelling *Krijst der safolle foar werom* van Pier21 speelde zelfs vier keer in De Harmonie, naast de premières voor lezers van de Leeuwarder Courant en regulier publiek.

Bijzondere internationale concerten

Er was ook veel muziek te horen op de podia van De Harmonie. Niet alleen van de top van de Nederlandse muziekwereld (onder andere Krezip, Metropole Orkest, de NITS), maar ook van buiten de landsgrenzen. Daarmee zetten we De Harmonie op de kaart als muziekpodium van hoog niveau met een sterk onderscheidend bovenregionaal profiel. Bijzondere concerten waren bijvoorbeeld die van wereldberoemde pianist Arcadi Volodos (die wereldster Maria João Pires verving, die wegens ziekte moest afzeggen) en – van een heel andere orde – het concert van de Russische punk protestband Pussy Riot. Beiden zorgen voor gedenkwaardige avonden in De Harmonie. Andere internationale artiesten die hun opwachting maakten waren K's Choice en Hooverphonic.

The Underground, NITE
foto Sjoerd Knol

PROGRAMMERING

Alma, Labú Teatre
foto Jordi Boixareu

1

Festivals

Naast de reguliere programmering presenteerde De Harmonie in 2024 een aantal eigen festivals, zoals popfestival Woordvloed (met headliners Froukje en Meau), het internationale podiumkunstenfestival PAFFF en jeugdtheaterfestival *Het Avontuur*. PAFFF beleefde haar tweede editie in mei 2024, in samenwerking met Arcadia en Explore the North. De openingsvoorstelling *ONE SONG* van de Belgische kunstenaar Miet Warlop, *Encantado* van Lia Rodrigues (Brazilië) en het bijzondere participatieproject *HIDDEN* van X Yusuf Boss maakten veel indruk.

Tijdens jeugdtheaterfestival *Het Avontuur*, dat voor de derde keer plaatsvond in de herfstvakantie, bezochten 4000 bezoekers de 18 verschillende jeugdtheatervoorstellingen uit binnen- en buitenland. Door bijdragen van de Vrienden van De Harmonie en sponsors kon de ticketprijs laag worden gehouden. Daarmee trokken we extra veel publiek voor het fantasierijke en spannende jeugdtheater. Voor het eerst was er een professionalsprogramma toegevoegd aan het festival, gericht op kennisuitwisseling en debat.

links: Arcadi Volodos, foto Majanka Fotografie
rechts van boven naar onder: Boys and Girls door Hadewych Minis, foto Marijke de Gruyter en Nicolien de Jong, S10, foto Tristan Fobma,
The Last Five Years - NANOEK, foto Sjoerd Derine

2

MARKETING

Festival Woordvloed
Meau, foto Jantina Talsma

De opdracht voor 2024 vanuit het meerjarige koersplan was helder. De Harmonie wilde zoveel mogelijk mensen in contact brengen met kunst en cultuur, in ons geval met name de podiumkunsten. Daarbij wilden we toegankelijk en actueel zijn.

In contact met het publiek

De doelstelling om het contact met het publiek verder te verbeteren, hebben we voortvarend opgepakt. We hebben ons publiek in kaart gebracht, zodat we hen nog beter kunnen benaderen via datasystemen en het gesprek. We hebben de contentmarketing verbeterd, een nieuwe website gelanceerd en de nieuwe huisstijl uitgerold. Dit alles zorgt voor meer herkenbaarheid bij het publiek. Daarnaast voldoen de visuele aanpassingen ook aan leesbaarheid voor mensen met slechter zicht. Dit draagt bij aan de verdere profilering van De Harmonie.

Het jubileumjaar droeg bij aan deze profilering. De maandelijkse jubileumactiviteiten gaven ons uitgelezen kansen om in contact te komen met het publiek. Meerdere keren is het gelukt om de voorpagina van de krant te halen en op NOS.nl te verschijnen.

Bezoekersaantallen en kaartverkoop

De Harmonie heeft een prachtig jaar gedraaid met een stijgende lijn in aantallen bezoekers. Het is mooi om te zien dat in onze top 5 van 'soorten bezoekers' juist groepen zitten die zoals dat heet 'volks en uitgesproken' zijn, en mensen die moeten 'plannen en rennen' - oftewel jonge gezinnen. Dat is anders dan de beeldvorming vaak suggereert. Bovendien past het beeld bij de bevolkingssamenstelling van de Friese provincie. Het doet ons deugd te constateren dat we voor een breed publiek een plek zijn om samen te komen.

Dat mensen zin hebben in theaterbezoek blijkt ook uit het koopgedrag: kochten ze in en na de corona-jaren hun tickets vaak in een laat stadium, nu gebeurt dat juist weer eerder. De campagne Ff offline, echte dingen zien, echte ontmoetingen; het lijkt erop dat mensen juist hier behoefte aan hebben. En niet alleen in musical en cabaret, ook het toneelbezoek trekt aan.

Verbinding maken en samenwerken

Verbinding maken, samenwerken, mensen betrekken en naar buiten treden zit in het DNA van De Harmonie. Zoals met onze corporate campagne voor 150 jaar De Harmonie waarbij we met tientallen mensen uit Leeuwarden en omgeving een videofilm opnamen. En zoals bij de promotie van jeugdtheaterfestival *Het Avontuur*, waarbij kinderen uit Leeuwarden en omgeving model stonden voor de campagnevideo en de fotocampagne. Met een

breed publiek in gedachten, zorgden we ervoor dat de kinderen een afspiegeling vormen van de diverse sociaaleconomische achtergronden, beperkingen en etniciteiten om ons heen. Theater is immers voor iedereen.

Via meemaakpodium Toon werkten we op een heel andere manier samen met de stad, namelijk door effectieve mond-tot-mondreclame. Dat plan van aanpak wierp zijn vruchten af: samenwerkende partijen als Noordelijk Filmfestival namen Toon op als locatie, alsof het altijd al bestond. Try-out cafés en late nights kwamen bijna 'als vanzelf' vol.

Smalle beurs

Om mensen met een smalle beurs toch de mogelijkheid te bieden naar theater te gaan, is een aantal keren samengewerkt met Stichting Sta op voor Kinderen en met de Voedselbank. In samenwerking met de Vrienden van De Harmonie konden we in december via onze cadeaumaand-campagne ook tickets geven aan mensen met een smalle beurs.

Nieuw: De Zuidergracht op

Onze wens om meer naar buiten te treden en verbindingen met de stad aan te gaan, werd gehoord door Blokhuispoort. We kregen het verzoek om op de dag na het Zuidergrachtconcert een programma te verzorgen op het podium in de Zuidergracht. Uit in Huis werd vervolgens opgevolgd door *Uit De Harmonie @Zuidergracht*.

Het werd een evenement waarmee we het nieuwe seizoen aftrapten, gratis toegankelijk voor het publiek en op een sfeervolle plek in het gras naast de Blokhuispoort.

Omdat De Omrop aansloot en besloot de start seizoen live uit te zenden op televisie, bereikten we zo nog eens 59.000 mensen in Friesland, die vanuit hun huiskamers mee konden genieten van een keur aan artiesten. Het publiek ter plaatse was zeer enthousiast en liet blijken dat dit beslist niet eenmalig hoefde te zijn. Die mogelijkheid zijn we nu aan het onderzoeken.

Nieuw: De Proeverij en Woordvloed Festival

Nieuw in ons jubileumjaar was de start van *De Proeverij* en *Woordvloed Festival*. Het zijn twee verrassende evenementen, beiden voor een nieuw publiek. *De Proeverij* is een dag waarop het publiek kennismakert met De Harmonie en kan 'proeven'

links boven: Festival Het Avontuur, foto Lucas Kemper, rechts boven: Uit in huis, Simply the Best, foto Anja Gorter
 midden: Festival Woordvloed, Froukje, foto Majanka Fotografie, onder: 100.000 bezoeker

van klassieke muziek en jong talent. Ook kreeg het letterlijk een culinair proefje uit de keuken. Het tweede evenement, *Woordvloed*, is gericht op een jonger publiek en bracht vooral popmuziek onder de aandacht. Speciaal hiervoor hebben we een festival-huisstijl ontwikkeld en is de basis gelegd voor een toekomstgerichte campagne-aanpak.

In the mix

Voor de promotie van het culturele aanbod is een goede middelenmix van belang om op te vallen. Van print tot LED schermen in de stad, narrowcasting in huis, magazines, flyers, boekjes, sociale media, abriposters, nieuwsbrieven, persaandacht: it's in the mix. Voor De Harmonie neemt de nieuwsbrief een steeds belangrijker plek in, zeker nu wetgeving rondom cookies en datavergeven strikter is geworden. Daarom hebben we ons aan het begin van het jaar verdiept in de opzet en ontwikkeling van onze nieuwsbrieven. De wekelijkse nieuwsbrief gaat eind 2024 naar 18.500 mensen, met een openingsrate van 43%. We hebben ingezet op een stijging van zowel het aantal lezers als de openingsrate. Ook gaan we verder met de ontwikkeling van eigen content op TikTok.

Inclusie, participatie en marketingcommunicatie

De Harmonie wil een schouwburg zijn voor een breed en divers publiek. Dat doen we zodat mensen van verschillende achtergronden zich gerepresenteerd voelen en gezien worden. Dit gebeurt niet alleen vanuit onze programmering. Ook in onze marketingcampagnes houden we er rekening mee dat de uitingen een divers beeld laten zien: mensen van kleur, mensen met een beperking, en mensen uit verschillende lagen van de bevolking. Als we met publieksbeelden werken is dit een vast uitgangspunt voor onze benaderwijze. We werken zoveel mogelijk met mensen uit Leeuwarden en omgeving, waarbij we ze in hun kracht uitbeelden. Dat veelzijdige en diverse beeld laten bijvoorbeeld de fotoshoots van ons jeugdtheaterfestival *Het Avontuur* zien. Deze aanpak heeft eraan bijgedragen dat de kinderdirectie zeer divers van samenstelling is, en daardoor meerdere inzichten in invalshoeken naar voren komen en dat je ziet dat het in die generatie het veel vanzelfsprekender wordt gevonden dat allerlei verschillende mensen door elkaar lopen en met elkaar omgaan; vriendschappen sluiten.

Daar heb en ben je Vrienden voor

De Harmonie wordt gesteund door 3500 Vrienden van De Harmonie. Dit is het aantal van eind 2024. Met speciale campagnes en aandacht voor de Vrienden, is dit aantal met ruim 450 gestegen vergeleken met het jaar ervoor. Voor 2025 het doel het aantal Vrienden verder te laten groeien. Vrienden dragen De Harmonie een warm hart toe en maken dingen mogelijk, zoals lunchconcerten en campagnes voor mensen met weinig geld. Ook jeugdtheaterfestival *Het Avontuur* en *Uit De Harmonie* @Zuidergracht werden deels mogelijk gemaakt door de Vrienden. Als tegenprestatie krijgen de Vrienden van de Harmonie onder meer voorrang op kaartverkoop.

Resultaten social media en website

Facebook

In 2024 hebben we op Facebook 835.200 bezoekers bereikt met onze content, wat een stijging van 12,9% betekent. We hebben sterk geïnvesteerd in video-content en dat werpt zijn vruchten af: de kijktijd is met 183,6% toegenomen. In totaal hebben onze video's 2,9 miljoen weergaven gegenereerd.

Het aantal volgers op Facebook bedraagt nu 39.700, waarbij de gemiddelde leeftijd van onze volgers tussen de 45 en 54 jaar ligt. Onze populairste berichten waren over Jochem Myjer en de post over Opvliegers. Het platform blijkt geschikt om vrouwen en vriendinnengroepen te bereiken, aangezien 75% van onze volgers vrouw is.

Instagram

Op Instagram zien we een forse groei met 404.400 bereikte bezoekers, een toename van 133,1% vergeleken met vorig jaar. We hebben 942.800 weergaven behaald met 9100 volgers, ondanks dat we 15% minder berichten hebben geplaatst. Dankzij een slim gebruik van links in onze Instagram Stories hebben we 11.300 klikken op links gerealiseerd, een stijging van maar liefst 280%. Ook hebben we dit jaar 1200 nieuwe volgers mogen verwelkomen.

Onze volgers op Instagram zijn voornamelijk tussen de 35 en 44 jaar, en net als op Facebook is 75% vrouw. Onze eigen content scoorde het best, met de backstage-reportage van UIT De Harmonie als populairste video. Ook video's met Jochem Myjer, Tjitske Reidinga en de kidsreporter Rudmer bij Shrek stonden hoog in de ranglijst. Met trots concluderen wij dat eigen content het beste werkt.

TikTok

Dit jaar zijn we gestart met TikTok, waarbij onze eerste video, met meidengroep K3, op 27 maart werd geplaatst. Vanaf dat moment hebben we indrukwekkende resultaten geboekt: 694.000 weergaven, 32.000 likes en bijna 3000 gedeelde videoposts, op een aantal van 18 geplaatste video's. Onze video's hebben een groot bereik via de For You-pagina, waar 81,5% van de kijkers vandaan komt. We hebben inmiddels 862 volgers.

Onze topvideo's waren met K3, Jochem Myjer en Tjitske Reidinga. Daarnaast zorgt onze rubriek Friese woordjes structureel voor veel betrokkenheid. De kijkers op TikTok zijn iets diverser: 68% vrouw en 32% man. Qua leeftijd domineren de groepen 18-24 jaar en 25-34 jaar. Onze kijkers komen uit heel Nederland, met een focus op Leeuwarden, Drachten en Amsterdam. We blijven ook in 2025 inzetten op relevante content voor deze doelgroep.

Website

Onze website heeft dit jaar 484.000 bezoekers bereikt, met een gemiddelde bezoekduur van 2 minuten, een stijging van 14%. In totaal zijn er 854.639

sessies geregistreerd. De meest bezochte pagina's waren die van de Agenda, Jochem Myjer, Jesus Christ Superstar en K3.

Van de bezoekers is 66% vrouw en 33% man, met de leeftijdsgroep 55-64 jaar als grootste vertegenwoordiging. Deze cijfers tonen een sterke betrokkenheid van onze doelgroep. De nieuwe site is gelanceerd in het begin van 2024, gelijktijdig met de nieuwe huisstijl en de start van ons jubileumjaar.

Deze resultaten laten zien dat onze platforms elk een unieke bijdrage leveren aan onze groei, met Facebook en Instagram als sterke pijlers, TikTok als nieuwe speler en de website als stabiele bron van informatie voor onze bezoekers.

LinkedIn

LinkedIn is een ander medium dan de eerdergenoemde online platforms. Dit platform is minder bedoeld voor de verkoop van voorstellingen, maar meer voor de versterking van het merk De Harmonie en de zakelijke nieuwtjes. Op LinkedIn wordt veel teruggeblikt, bijvoorbeeld op een evenement of een eigen productie, of nieuwsberichten gedeeld over bijvoorbeeld personele wijzigingen.

Dit laatste jaar is het aantal berichten gestegen, van 42 naar 49 posts. Het bereik is ook fors gegroeid, met maar liefst 71%. Het aantal reacties, het clicks en gedeelde berichten is ook flink toegenomen.

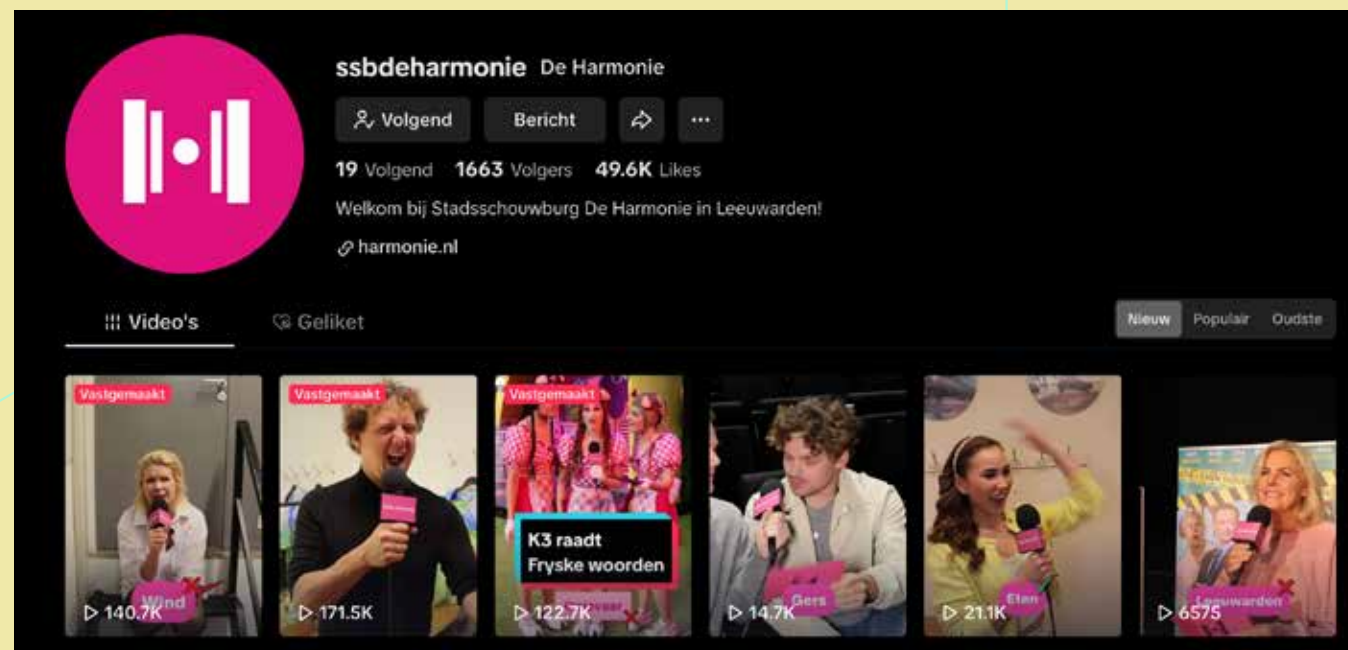
Nieuwsbrief

In 2024 waren er 18.700 mensen die de wekelijkse algemene nieuwsbrief ontvangen, met een openingsrate van 43%. Hierbij zijn de speciale nieuwsbrieven rondom genres als toneel, dans, klassieke muziek, popmuziek, jeugd, cabaret nog niet meegenomen.

Vanwege alle wetgeving rond AVG en cookies zien we een belangrijke groeiwaarde voor de directe communicatie via nieuwsbrieven.

Tweewekelijkse nieuwsbrief Harmonie Young
Harmonie Young is de naam voor het specifieke aanbod voor jongeren tussen 12 en 30 jaar om voor € 12,50 inclusief drankje en garderobe naar voorstellingen te komen. Zij krijgen nieuwsbrieven waarin zij kort voor een voorstelling de kans krijgen tegen een gereduceerd tarief een Harmonie Young-kaartje te kopen. Dat gebeurt soms een week van tevoren, soms iets langer. Dat aanbod wordt met de gezelschappen afgestemd.

In 2023 waren er 5600 jongeren die zich hadden aangemeld voor deze jongeren nieuwsbrief. Inmiddels is dat met bijna 1000 gestegen naar 6557 jongeren. We zien dat 43% van hen de tweewekelijkse Young nieuwsbrief opent, oftewel 2820 jongeren. Het is onze intentie verder in te zetten op de groei van Harmonie Young in de komende tijd.

3

TOEGANKELIJKHEID

De Jaren, Het Nationale Theater
foto Fred Debrock

De Code Diversiteit en Inclusie onderschrijven wij met kracht. Daarbij leggen we niet de nadruk op het thematiseren van activisme, maar juist op het doorleven van diversiteit en het presenteren ervan als een vanzelfsprekendheid. Wij zien voor onszelf een bemiddelende functie, waar volop ruimte is voor ontmoeting en dialoog. Alle mensen zijn onderdeel van onze maatschappij en zouden eraan deel moeten kunnen nemen. We beseffen ons dat inclusie en diversiteit heel grote begrippen zijn. We doen niet alsof we dat volledig voor elkaar hebben. Maar: onze toewijding staat.

Inclusie en diversiteit

Diversiteit en inclusie gaan veel verder dan wie op het podium staat of over de diversiteit van ons publiek. Het is een veelomvattende taak, die voor ons draait om leeftijd, opleidingsniveau, gender, sociaal-culturele en sociaaleconomische achtergronden. Diversiteit en inclusie gaan voor ons ook over toegankelijkheid voor mensen die mindervalide zijn: of dat nu visueel beperkt is, of iemand die gebruikmaakt van een rolstoel. Ook gaat het over de toegankelijkheid voor artiesten met diverse achtergronden. Via samenwerkingen met organisaties als Komt het Zien!, De Zonnebloem, Vier het leven en in overleg met de gemeente vragen we advies over onze infrastructuur, bouwen we aan vertrouwen en credibility en verkennen we de mogelijkheden voor prikkelarm voorstellingsbezoek.

Toegankelijkheid zit ook in de representatie van onze uitingen. Daarom is onze vernieuwde site voorleesbaar. Ook hebben we in onze nieuwe huisstijl rekening gehouden met juiste contrasten voor mensen met visuele beperkingen. Onze campagnes laten altijd een diversiteit aan mensen zien. Onze kinderdirectie kent een blind kind, een uitgesproken non-binair kind en een kind van kleur. Door de diverse representatie die we een aantal jaar geleden hebben ingezet, zien we dat kinderen van verschillende achtergronden zich aangesproken voelen en zich melden voor de kinderdirectie. Zo ook voor de campagne rond jeugdtheaterfestival *Het Avontuur*.

Er zijn in Friesland weinig plekken waar de LHBTQI+-community zich helemaal thuis kan voelen. De Harmonie wil voor hen een safe space zijn. We hebben er hard aan gewerkt om dat mogelijk te maken. Zo traptten we ons jubileumjaar bijvoorbeeld af met *The Dutch Drag Dynasty* (inclusief grootse *Love for All* afterparty). Ook hosten we meermaals *So You Think You Can Drag Fryslân*, en vond de spetterende launch party van Queer Factory plaats in ons meemaakpodium Toon.

In Leeuwarden wonen veel expats en internationale studenten. Met studenten uit diverse landen en met de gemeente Leeuwarden voeren we gesprekken over hun wensen op cultuurgebied, over communicatie-uitingen en over internationaal beleid. Voor deze groepen en anderen die de Nederlandse

taal niet machtig zijn, bieden we voorstellingen aan waarin de gesproken taal geen noodzaak vormt om de voorstelling te begrijpen. Dit doen we onder de noemer *Language no Problem*. Zo dragen we bij aan een welkome sfeer en uiteindelijk aan een beter vestigingsklimaat in de regio.

De Harmonie vindt het belangrijk dat de hele samenleving zich uitgenodigd voelt en zich herkent in het theater. Wij zijn van mening dat diversiteit en inclusie verrijken. We zijn de verlengde huiskamer van de inwoners van Leeuwarden en de regio. Bovendien zijn we er voor iedereen: voor ontmoeting en verbinding. We beseffen dat inclusie en diversiteit grote begrippen zijn. We doen niet alsof we dat volledig voor elkaar hebben, maar onze toewijding is groot. Daarbij leggen we niet de nadruk op het thematiseren van activisme, maar juist op het doorleven van diversiteit en het presenteren ervan als een vanzelfsprekendheid. Wij zien voor onszelf een bemiddelende functie, waar volop ruimte is voor ontmoeting en dialoog.

Campagnebeeld Festival Het Avontuur
foto Trynysje Nauta

4

EDUCATIE & PARTICIPATIE

techniek workshop
foto Majanka Fotografie

De Harmonie kent een lange traditie van theater en educatie. Via samenwerkingen met scholen en organisaties als Kunstkade komen er jaarlijks duizenden leerlingen via het onderwijs naar De Harmonie voor vaak hun eerste theaterervaring. Ze bezoeken voorstellingen, krijgen rondleidingen of volgen het techniekmenu, waarbij de afdeling techniek hen een kijkje achter de schermen gunt. Met een speciale brochure bieden we het primair en voortgezet onderwijs (mbo/havo/vwo) een overzicht van de schoolvoorstellingen. Bij deze voorstellingen hoort lesmateriaal ter voorbereiding op wat de leerlingen gaan beleven.

Docentenborrel

Tijdens een docentenborrel brengen we jaarlijks het nieuwe seizoen onder de aandacht. Dat gebeurt in samenwerking met Tryater. Via mails, nieuwsbrieven en persoonlijk contact zorgen we dat het onderwijsveld op de hoogte blijft van nieuwe ontwikkelingen. Speciaal dit jaar was de jubileumactie waarbij we meer dan 2500 leerlingen van basisscholen uit Leeuwarden uitnodigden voor de musical *Shrek*. Dit jubileumcadeau konden we bovendien gratis aanbieden met behulp van Vrienden van De Harmonie, Lions en Rotary. Verder mochten we 1300 leerlingen verwelkomen bij de Arttrip en kwamen er 900 leerlingen af op Kunstmenu Giselle.

Groep 8 op het podium

De eindejaarsmusical van groep 8 is voor alle leerlingen een speciaal moment. Nog specialer wordt het als dat op het podium van een echt theater kan. Ook dit jaar maakten we dat mogelijk, met 11 groepen 8 die op het podium van de middenzaal of de Grote Zaal hun ouders, familieleden, juffen en meesters met hun eindejaarsmusical uitzwaaiden om naar de middelbare te gaan.

Dansvoorafjes

De dansers van D-Drive treden vaak op in De Harmonie om zo ervaring op te doen. Dat gebeurt meestal in een van de zalen waar die avond een dansvoorstelling op het programma staat. Zij treden dan op in de Grote Foyer, bij wijze van voorprogramma bij dansvoorstellingen die zij daarna zelf bezoeken.

Brede vorming pakt het podium

In 2024 zijn De Harmonie en het Firda een samenwerkingsproject aangegaan, onder de noemer *Brede vorming pakt het podium*. Wat maakt een community tot een groep, wie hoort er wel of niet bij? Hoe blijf je met elkaar in gesprek bij

tegenstellingen, bij een verschil van perspectief, van passie, religie, achtergrond of wereldbeeld? Dit is waar *Brede vorming pakt het podium* om draait. Met dit project willen we onderzoeken hoe theater de basis kan zijn voor een gezamenlijk gesprek over ons leven.

Bij dit samenwerkingsproject van Firda en De Harmonie werken we met een vast format: een theaterbezoek, voorafgegaan door een voorgesprek, met naderhand een workshop. Hiervoor maken we gebruik van het grote cultuurnetwerk van De Harmonie: begeleiders zijn bijvoorbeeld werkzaam bij Tryater, Pier21 of Tumba.

Gedurende een jaar dompelen studenten zich onder in theater, en gaan zij ook zelf aan de slag met het organiseren en programmeren van een cultuurdag voor de eigen groep. Studenten gaan daarbij niet alleen in het kader van het vak burgerschap aan de slag, maar vragen zich ook af hoe ze theater kunnen gebruiken in hun vak.

We begonnen op 24 april met een bezoek aan de grootse toneelmusical *Jesus Christ Superstar*. Later het jaar volgden *Shrek* en *Giselle*. In juni organiseerden Firda en De Harmonie in samenwerking met Onderwijs124 de landelijke conferentie *Brede vorming pakt het podium*. Op deze landelijke bijeenkomst waren alle mbo-instellingen van Nederland uitgenodigd voor debat. Hier presenteerden we dit project dat verder wordt doorontwikkeld in 2025.

Meemaakpodium Toon

Sinds oktober 2023 biedt De Harmonie onderdak aan meemaakpodium Toon. Dat er via De Harmonie ruimte zou komen voor laagdrempelige culturele activiteiten in Toon maakte veel los in de stad. 'Het gonst in Leeuwarden', schreven we in ons eerste plan. Die *buzz* is gebleven, waarbij Toon hét middel

bleek voor goede contacten met maatschappelijke organisaties, culturele instellingen en niet-georganiseerde groepen enthousiastelingen die op zoek waren naar een podium. Toon werd de plek voor experiment, voor co-creatie en ontmoeting.

In de oude ruimtes van Omroep LEO (voorheen het Filmhuis) gaven we ruim baan aan nieuwe initiatieven, amateurkunst, onderwijs en cultuurmakers. We richtten ons met Toon op experiment en het verkennen van wensen en mogelijkheden. Daarnaast gaven we de ruimte aan drie projecten. Dat betrof het Try-out café, twee verschillende edities van HIDDEN_Leeuwarden en Cloud9. Deze initiatieven lichten we hieronder kort toe.

Try-out café

Tim Dijkstra was een van de eerste meemakers die bij Toon aanklopte. Deze maker/organisator is een gewaardeerde kracht binnen de comedywereld van Leeuwarden en zocht naar een plek waar beginnende amateurs voor een publiek kunnen oefenen. Met (de voorrondes van) het Leeuwarder Cabaret Festival, die ook door Tim werden georganiseerd, heeft De Harmonie al een podium voor comedytalent. Bij Toon kwamen zeven edities van het Try-out café die aan ruim dertig meemakers de kans boden om zich te ontwikkelen in de stand-up scene. De uitverkochte avonden trokken veel nieuw publiek dat we hebben kunnen enthousiasmeren om ook andere comedyavonden in De Harmonie te bezoeken.

Niet onbelangrijk is dat Tim Dijkstra vanaf september 2024 ook projectleider werd van Toon als geheel. Vanaf juni aanstaande zal Tim bovendien als coördinator participatie, educatie en inclusie deel gaan uitmaken van het vaste team van De Harmonie, met Toon als onderdeel van zijn takenpakket.

HIDDEN_LEEUWARDEN

Op zaterdag 18 mei 2024 vond het feestelijke presentatiemoment plaats van snelkookpan HIDDEN_LEEUWARDEN. Tijdens dit multidisciplinaire jongerenproject begeleidten Mohammed Yusuf Boss en Juersson Hermanus in vijf dagen tijd vijftien ambitieuze jongeren naar een productie op het hoofdpodium van De Harmonie, als onderdeel van het internationale podiumkunstenfestival PAFFF. Deze gepassioneerde dansers, muzikanten en theatermakers haalden het beste in elkaar naar boven tijdens een veelzijdige performance.

De werkwijze van HIDDEN past naadloos bij het meemaakpodium: continu open staan voor ideeën van buiten, beginnen met niets, vertrouwen op elkaar en het proces, om gezamenlijk een zo hoog mogelijke kwaliteit na te streven. Dat smaakte naar meer. In december 2024 presenteerde De Harmonie

de voorstelling Toban van X_Yusuf_Boss, met daarbij een nieuwe editie van HIDDEN_LEEUWARDEN als voorprogramma. De twee edities hebben waardevolle contacten en nieuwe activiteiten opgeleverd. Zo heeft danser Geronimo Chancoso een kleine residentie gedaan in Toon, coördineerde Shari Kirindongo een kerstmarkt en versterkten we onze contacten binnen de Surinaams-Caribische gemeenschap van Leeuwarden.

Cloud9

Cultuur is niet alleen verschillende vormen van kunst, maar ook hoe we als samenleving met elkaar leven: dat wat we als mensen scheppen en teweegbrengen. De Harmonie voelt daarbij een sterke noodzaak om bij te dragen aan het maatschappelijk debat. We geven daarom een nieuwe generatie het woord tijdens nagesprekken, randprogrammering en debatavonden. Cloud9 is een talentontwikkelingstraject voor jonge spraakmakers die nagesprekken, talks en debatten begeleiden. De eerste stappen van Cloud9 zijn gezet in 2024 als onderdeel van het jubileumjaar van De Harmonie tijdens het internationale podiumkunstenfestival PAFFF. Daar gingen de spraakmakers na een intensieve trainingsdag met theatermaker en docent Sara Scholten meteen aan de slag. Het concept sloeg aan. Op basis daarvan is het project doorgetrokken met Cloud9 gesprekken bij de voorstellingen. Sinds mei 2024 hebben zeven enthousiastelingen trainingen gevolgd, voorstellingen bezocht en randprogramma's begeleid. Cloud9-deelnemer van het eerste uur Jaleesa Schiphorst werd in seizoen 2024-'25 projectleider van Cloud9, waarbij ze de deelnemers begeleidde bij de trainingen, deelprojecten en nagesprekken.

Tot slot, en verder

Naast deze drie initiatieven bleven onze deuren openstaan voor al het nieuwe, onverwachte en mooie dat zich verder aandient. Voor het complete beeld hierbij een greep uit onze andere meemakers en samenwerkingspartners: beginnend theatermaker Sannemaj Betten produceerde en presenteerde haar afstudeervoorstelling, theatercollectief 't Verskil verzorgde participatieve theateravonden, het Generatiehuis bood een driedaags jongerenfestival aan en Uit de hoge hoed richt zich op improvisatie comedy. Verder waren er activiteiten van onder andere Queer Factory/Glitch, de stichting voor Caribische Leeuwarders Nos Por en jeugdtheaterschool Meeuw.

Het project Toon bestond in totaal uit zes grote en veertig kleinere evenementen, en een groot aantal extra momenten voor gesprek, inspiratie en ontmoeting. Toon is terecht een begrip geworden, en dat zetten we de komende jaren graag voort.

TOON

interview met
Tim over
TOON

LAAT JE
VERBEELDING
SPREKEN

MEEMAAKPODIUM TOON

**Stel je voor; het kriebelt. Je zit vol ideeën.
Het moet eruit, je wilt aan de slag! Maar hoe?
En waar? Kom naar Meemaakpodium Toon!
Toon is een initiatief van Stadsschouwburg
De Harmonie en is gevestigd in het oude
filmhuis, naast De Harmonie.
Het is dé plek voor creatieve makers.**

Tim Dijkstra is betrokken bij Toon. Tim, die naast het Meemaakpodium ook bezig is voor de programmering van de Cabaret Cafés en het Leeuwarder Cabaret Festival, is trots dat hij sinds kort het stokje mag overnemen.

"Jelle Gietema, die binnen De Harmonie Toon heeft opgezet, heeft ervoor gezorgd dat Toon echt is gaan bruisen", aldus Tim. "In Toon zijn geweldige dingen georganiseerd en mooie samenwerkingen ontstaan.

Van een workshop arrangeren tot *HIDDEN*. Van *Cloud9* tot het Try-Out Café. Te veel om op te noemen eigenlijk. Ik ben blij dat ik dit werk mag voortzetten."

Waar alles mogelijk is

Tim vertelt over de mogelijkheden van Toon: "Dit is een plek waar alles mogelijk is. Waar cultuurmakers vrij zijn om te experimenteren en te leren. Alleen of samen. Of je nu net begint of al jaren bezig bent. Jij bepaalt de richting, wij bieden de ruimte en expertise om jou je koers te laten varen."

Gemeenschap bouwen

"Met Toon willen we bouwen aan een gemeenschap van makers die elkaar inspireren, uitdagen en versterken." Als voorbeeld van een plek waar mensen elkaar kunnen vinden, noemt Tim de Meemaakmeetings.

"Hier kunnen cultuurmakers, samen met andere creatievelingen, organisaties en partners van Toon, sparren over nieuwe ideeën of gezamenlijk mooie plannen realiseren."

OF HET NU GAAT OM THEATER, MUZIEK, DANS, BEELDDE KUNST OF IETS DAARBUITEN – BIJ TOON KAN HET ALLEMAAL. ENTHOUSIAST GEWORDEN? MEER INFO OVER TOON VIND JE OP ONZE WEBSITE [HARMONIE.NL/TOON](https://www.harmonie.nl/toon). TIM DIJKSTRA IS BEREIKBAAR VIA [TOON@HARMONIE.NL](mailto:toon@harmonie.nl).

De Harmonie heeft zich gecommitteerd aan The Global Goals. Dat zijn 17 internationale doelen ('global goals') die de Verenigde Naties heeft geformuleerd met betrekking tot het nastreven van een eerlijke, duurzame en vrije wereld.

Global goals voor De Harmonie

We hebben daarbij bijzondere aandacht voor de volgende doelen:

- **4:** inclusief, gelijkwaardig en kwalitatief onderwijs voor iedereen
- **5:** gelijke rechten voor mannen en vrouwen en empowerment van vrouwen en meisjes
- **8:** inclusieve, economische groei, werkgelegenheid en fatsoenlijk werk voor iedereen
- **10:** verminderen ongelijkheid binnen en tussen landen
- **11:** maak steden en dorpen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam
- **12:** duurzame consumptie en productie
- **13:** aanpak van klimaatverandering en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

We onderstrepen eveneens de doelen van het UNESCO-Verdrag over culturele diversiteit, dat feitelijk een verbijzondering is van de mondiale doelen voor onze sector. Dit verdrag beschermt, bevordert, en promoot een culturele en creatieve sector die eerlijke kansen biedt voor makers, toegankelijk is voor een breed en divers publiek en meerwaarde heeft voor de samenleving als geheel.

Heb jij ons jubileumgebakje al geproefd?

Bij feest hoort taart! Geniet dit jubileumjaar van een speciaal jubileumgebakje. Kies voor (h) eerlijke appeltaart of carrotcake, beide vegan bovendien. Van de hand van Blooming Bakery. Met liefde bereid door de cliënten van Fier, een hulporganisatie voor geweldslachtoffers. Onder begeleiding van bakkers en vrijwilligers ontdekken zij hun talenten en ontplooiën ze zich verder.

jubileumgebakje 150 jaar De Harmonie

6

**MVO/
GLOBAL GOALS**

UltimaEsperanza, Cuerpo Sur,
Last Hope

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

**SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS**

6

EVENTS & PRODUCTIE

In 2024 waren er 300 zakelijke evenementen in De Harmonie met in totaal 100.000 bezoekers. Het feestjaar van De Harmonie zorgde voor veel reuring en zichtbaarheid. Belangrijk is dat De Harmonie goed scoorde op het gebied van duurzaamheid. Alle opgedane kennis en professionaliseringsslagen binnen ons team kwamen daarbij van pas. Onze werkzaamheden en begeleiding op grote congressen waren een mooi visitekaartje, bijvoorbeeld de ECG International Conference; Economy for the common goods.

Events

De eerste week van 2024 was meteen een prachtig begin, met de nieuwjaarsborrel van de gemeente, het Snerfsteet en met de start van het jubileumjaar 150 jaar De Harmonie. Het feestjaar betekende een jaar lang elke maand bijzondere producties binnen en buiten De Harmonie waar de afdeling Events, Productie en Verhuur aan heeft bijgedragen. Bijzonder waren bijvoorbeeld de productie van Blue Monday met een pianoconcert op het station, Uit De Harmonie, de start van het culturele seizoen vanaf de Zuidergracht en het congres rond Circulair Fryslân.

Om boekingen voor events verder te laten groeien, zijn we samen opgetrokken met Fryslân Convention Partners, die actief zijn in het binnenhalen van congressen. Samen bezochten we grote beurzen met bidbooks voor de grotere internationale congressen.

Als organisatie die inzet op duurzaamheid is het mooi dat we goed scoren op dat onderwerp: De Harmonie is een grote locatie vlak bij het treinstation. Het heeft daarmee een goede bereikbaarheid midden in de stad. Duurzaam ook in de productie van een event, dat we zelf doen van conceptontwikkeling tot uitvoer: we faciliteren een event van begin tot eind, van techniek, productie tot horeca. Zo ontzorgen we de klant.

Interne producties

De afdeling Events, Productie en Verhuur begeleidt ook de productie van interne evenementen, voorstellingen en festivals. Zo ondersteunen we onder andere Uit De Harmonie, Het Avontuur, De Historische Middag, De Proeverij en festival Woordvloed. Ook verzorgden we alle productiewerkzaamheden rondom participatie, educatie en meemaakpodium Toon, en de samenwerking met Firda waaruit het congres Brede vorming pakt het podium in juni is voortgekomen.

Hoogtepunten van 2024

Vrijdag 5 januari Snerfsteet

Het Snerfsteet is er voor mensen die in armoede leven. Er kwamen zo'n tweehonderd mensen op af. Bezoekers waren uitgenodigd via het netwerk van de organisatie en de Voedselbank. Er waren live optredens met hapjes en drankjes. Iedereen kreeg bij vertrek een gevulde boodschappentas mee naar huis. Diverse organisaties hadden een stand met informatie zoals Amaryllis, Boezemvriendinnen en Limor.

LGC jubileum 130 jaar 12 en 13 januari

LGC vierde een groots jubileumfeest en deed dat met twee evenementen waar in totaal 1800 bezoekers op afkwamen. Op de eerste dag was er een traditionele Grote Fuif, met LGC-leerlingen die dansen, zingen, toneelspelen, muziek maken en meer. Op dag twee was er een grote reünie waar veel oud-leerlingen op afkwamen.

*ECGIC 2024 – ECG International Conference;**Economy for the common goods op 3/4/5 juni*

ECG is een economisch model dat het gemeenschappelijke goed als voornaamste doel en uitgangspunt heeft: een goed leven voor iedereen op een gezonde planeet.

De kern van dit concept is dat waardegedreven bedrijven bewust bezig zijn met en zich inzetten voor:

- Menselijke waardigheid
- Solidariteit en sociale rechtvaardigheid
- Ecologische duurzaamheid
- Transparantie en medezeggenschap

Bedrijven die volgens deze principes opereren, verkrijgen een concurrentievoordeel in deze nieuwe economie. Verspreid over drie dagen trok deze bijeenkomst 450 bezoekers.

*EGF2024 – 30th EGF General Meeting:**Why grasslands? 9-13 juni*

Trots zijn we dat we de 30e Algemene Vergadering van de European Grassland Federation (EGF) mochten hosten in De Harmonie. Aan de Algemene Vergadering namen 325 deelnemers uit 32 landen deel. Daarnaast waren er nog eens 75 deelnemers aanwezig bij nevenactiviteiten die door het gebouw plaatsvonden. In totaal trok dit evenement 400 bezoekers per dag.

Europese Watertechnologie Week, 23-26 september

Vier dagen lang waren er dagelijks 400 mensen aanwezig voor de European Water Tech Week van Watercampus Leeuwarden. Tijdens deze week stond de rol van technologie, innovatie, onderwijs en ondernemers centraal bij het omgaan met de Europese uitdagingen op het gebied van water en droogte. Op het evenement kwamen bedrijven, kennisinstellingen en (decentrale) overheden samen om inzichten, strategieën en best practices uit te wisselen op het gebied van waterduurzaamheid en waterbestendigheid.

Diploma-uitreiking XL Hotelschool, 28 september

Op 28 september namen 260 studenten hun diploma in ontvangst op het toneel van de Grote zaal. De zaal was gevuld met trotse familieleden en vrienden. Na de uitreiking was er een feestelijke bijeenkomst in de Grote foyer met hapjes en drankjes voor in totaal 1100 gasten.

KEUKEN, TECHNIEK EN HOSPITALITY

Techniek Workshop

Het is in 2024 steeds gezelliger geworden in de foyer van De Harmonie, vooral vanwege de vernieuwde inrichting. En ook in het restaurant werd het drukker. Op gezette tijden moesten er zelfs tafeltjes bij, iets wat we uiteraard graag zien. Een avondje Harmonie is zo nog completer en verzorgder: je kunt er gezellig bijpraten en samen naar een voorstelling. Met een eigen professionaliseringsslag en in samenwerking met de vrijwilligers op het gebied van hospitality kunnen we onze bezoekers nog beter van dienst zijn.

Keuken

Bij een restaurant hoort een keuken. Die serveert niet alleen voor Kwint-gasten, maar faciliteert ook bij events en verhuur, met name lunches, diners en buffetten. Met het oog op de toekomst en inhakend op de verbouwing van 2026, hebben we vooronderzoek gedaan naar de vernieuwing van de keuken, zodat die ook na 2026 toekomstbestendig en toegerust is. Vernieuwing van de inrichting van de foyer In oktober 2024 hebben we een belangrijke kwaliteitsimpuls gegeven aan onze foyer door deze te voorzien van nieuw, stijlvol meubilair. Daarmee is een langgekoesterde wens in vervulling gegaan van zowel bezoekers als medewerkers: het creëren van een sfeervolle, comfortabele en toekomstbestendige inrichting van een van de centrale ruimtes in ons gebouw.

De eerste stap richting deze herinrichting werd gezet met de realisatie van theatercafé Kwint in 2022. De samenwerking met architectenbureau M2R uit Rotterdam, dat verantwoordelijk was voor het ontwerp en de uitvoering, verliep dusdanig positief dat we hen ook voor deze vervolgopdracht hebben ingeschakeld. In samenspraak met de betrokken afdelingen is een plan opgesteld. Daarbij is gekeken naar het aantal zitplaatsen, sfeer en uitstraling en de wens om meer groen en natuurlijke elementen toe te voegen. Daarnaast was het belangrijk dat de inrichting flexibel en toekomstgericht is, alvast afgestemd op de aangepaste looproutes en gebruiksscenario's na de geplande verbouwing in 2026.

Na een overlegtraject met ontwerpvoorstellen is gekozen voor een fraaie en duurzame inrichting. Er is gebruikgemaakt van natuurlijke materialen, warme kleuren en tijdloze vormen, wat bijdraagt aan zowel de uitstraling als het comfort van de ruimte. Het resultaat is een gastvrije en eigentijdse foyer waarin bezoekers zich welkom voelen en medewerkers prettig kunnen werken.

Techniek

De mensen van techniek zijn van groot belang voor het slagen van een voorstelling. Licht uit, doek op, spot aan, geluid decor; zij zorgen ervoor dat de artiesten en de voorstellingen tot hun recht komen. Sinds corona merken we steeds meer dat het krap is op de arbeidsmarkt voor technici. Als gevolg van de coronasluiting van theaters zijn veel theatertechnici

ander werk gaan doen. En we zien dat ze niet terugkeren, ook omdat elders meer wordt verdiend en de werktijden gunstiger zijn. Gelukkig zien we ondanks deze krapte dat juist jonge mensen weer meer interesse tonen in het vak van technicus. Stagiairs vinden De Harmonie een goede werkgever en vanuit de opleidingen komt er zo nieuwe aanwas voor het vak van theatertechnicus.

DBA

In 2024 is de wet DBA ingevoerd, die schijnzelfstandigheid moet tegengaan. Veel technici werken het liefst als ZZP-er vanwege de vrijheid om verschillende type werkzaamheden te doen. Zo werken sommige technici in de zomer graag op festivals en in de winter in theaters. Met elkaar wordt blijvend goed gekeken naar de voorwaarden om als freelancer te kunnen blijven werken en de wet DBA na te leven.

Investeren in de zalen

In de zomer is De Harmonie weliswaar gesloten voor publiek, het seizoen is bij uitstek het moment waarin de technici goed voorbereidend werk kunnen doen. Zo hebben we in de zomer van 2024 de trekkenwand, die de basis is voor alle decorstukken, gerenoveerd. En vooruitlopend op de verbouwing in 2026 hebben we onderzoek gedaan naar de beste geluidssets voor de Middenzaal en een andere tribune in de Bovenzaal.

Kamp van Hotel Modern, visueel theater, één van de favoriete voorstellingen van de afdeling techniek. foto Ralph Prins

Vorbereidingen op de verbouwing van 2026

In 2024 zijn we begonnen met de voorbereidingen voor de verbouwing die in 2026 plaatsvindt. Een belangrijke mijlpaal was de goedkeuring door de gemeenteraad van het zogenaamde Uitvoeringsprogramma Binnenstad. Daarmee werd formeel het startsein gegeven voor de verdere ontwikkeling van het project. Deze goedkeuring betekent dat er fondsen zijn gereserveerd voor de verbouwing. Ook is er een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld, waarmee de eerste fase van het ontwerpproces kon worden opgestart.

Onder leiding van de architect en in samenwerking met een interne klankbordgroep – waarin alle afdelingen waren vertegenwoordigd – is gewerkt aan een voorlopig ontwerp. Dit ontwerp omvat de toevoeging van een multifunctionele zaal onder de huidige plectrumzalen, de herinrichting en uitbreiding van de hoofdentree en aanpassingen aan de garderobe om de bezoekersstromen beter te faciliteren.

Daarnaast zijn er ingrijpende plannen voor de buitenkant van het gebouw. De volledige glazen gevel wordt vervangen en de dakbedekking wordt vernieuwd. Deze aanpassingen dragen niet alleen bij aan een verbeterde uitstraling, maar ook aan duurzaamheid, isolatie en energie-efficiëntie van het gebouw.

Voor de coördinatie en afstemming van het ontwerp- en bouwproces is een multidisciplinair ontwerpteam samengesteld. In het team zijn de gemeente Leeuwarden (als verhuurder), de architect, diverse externe adviseurs en De Harmonie vertegenwoordigd. In een tweewekelijks overleg worden de voortgang, keuzes en technische details besproken en afgestemd.

Eind 2024 is met de oplevering van het voorlopig ontwerp een belangrijke fase in het verbouwings- r a j e c t afgerond. In deze fase zijn de ruimtelijke en functionele uitgangspunten uitgewerkt en is een grondige financiële analyse uitgevoerd. Het ontwerp is vervolgens besproken en vastgesteld, waarna is gestart met het uitwerken van het definitieve ontwerp. In 2025 wordt de aanbesteding voorbereid, de uitvoering vindt plaats in 2026.

Gastvrouw op sneakers

Ze voelt zich op haar plek in theatercafé Kwint: gastvrouw Bianca Veenstra. Vaak kent ze de gasten omdat die regelmatig een voorstelling bezoeken en vooraf een hapje komen eten bij Kwint. Dan weet ze bij de reservering al dat iemand vegetarisch eet. Of ze reserveert uit zichzelf de lievelingstafel van de gast.

Je thuis voelen staat hoog in het vaandel in theatercafé Kwint. Dat geldt voor de gasten maar ook voor het personeel. "Ik noem mezelf wel eens gastvrouw op sneakers," lacht Bianca. "Ik wil dat mensen zich thuis voelen, zichzelf kunnen zijn. Onze gasten waarderen dat. Vaak willen ze een praatje maken, bijvoorbeeld over het eten. Mensen die voor het eerst bij ons komen eten zijn verrast door de hoge kwaliteit. Maar gasten willen het ook graag hebben over de voorstelling die ze hebben gezien. Dan komen ze bijvoorbeeld na de voorstelling terug voor een glas wijn."

Bianca werkt sinds 2022 in Kwint. Daarvoor studeerde ze commerciële economie en reisde voor haar werk de hele wereld rond. "Maar ik miste iets," vertelt ze. "Persoonlijk contact."

Misschien is het omdat ik uit Friese Wouden afkomstig ben. Dat zijn aanpakkers. De hele dag achter de computer zitten is niets voor mij. Maar ik wist niet zo goed wat ik wél wilde. Tot ik een keer, bellend met mijn zus, langs Kwint liep. Zij herinnerde me eraan dat ik horeca altijd heel leuk vond. En dat Kwint mensen zocht. Toen was het snel voor elkaar. En nu ben ik helemaal op mijn plek!

Een goede relatie tussen de gasten en de mensen die bij Kwint werken staan voorop. Die ene gast die mij een hand geeft in het nieuwe jaar, iemand anders die me even knuffelt voor de zomerstop ingaat. Het zijn die dingen die een bezoek aan Kwint bijzonder maken.

Iedereen die bij Kwint werkt, heeft persoonlijke aandacht voor de gasten en is enthousiast. We hebben dus niet alleen fijne gasten, maar ook een fijn team!"

Theaterplus-arrangement

- Voor de voorstelling een kopje koffie of thee met iets lekkers
- In de pauze je pauzedrankje
- Na afloop een drankje naar keuze en een borrelplankje

Theatergerecht

- Een maandelijks wisselende kaart waarbij je kunt kiezen tussen vis-, vlees- en vegetarische gerechten

Theatermenu

- Een driegangen keuzemenu met seizoensgebonden gerechten

Klein maar fijn-menu

- Voor onze jonge gasten hebben we een kleine versie van de gerechten op de kaart of een snackplate

Benieuwd naar de actuele menukaart?
Kijk dan op [harmonie.nl](https://www.harmonie.nl).

JEZELF
ZIJN BIJ
KWINT

8

FONDSEN & AANVULLENDE FINANCIERING

Antigone, HTN
foto Anne Claire de Breij

In het jaar 2023 heeft De Harmonie bijna een ton aan nieuwe fondsgelden toegekend gekregen. Dit betrof zes verschillende projecten, tien verschillende fondsen en een groot aantal samenwerkingspartners. We zijn trots op de initiatieven die hierdoor mogelijk gemaakt zijn. Het is een bewijs dat we als organisatie steeds projectmatiger te werk te gaan en financieringsmogelijkheden goed weten te benutten.

Fondsen

De grootste fondsaanvraag die gehonoreerd werd, betreft het project *Brede vorming pakt het podium*. Door een bijdrage van € 55.000 van het Fonds voor Cultuurparticipatie hebben we onze samenwerking met Firda kunnen uitbreiden. Een groep van veertig mbo-studenten gaat een jaar naar voorstellingen en volgt workshops. Als afsluiter van het programma organiseren ze zelf een cultuurdag in ons pand.

Daarnaast loopt sinds oktober 2023 het door FCP gefinancierde project Toon, ons meemaakpodium. In het voorjaar van 2024 werd bekend dat het Cultuurfonds een bijdrage doet van € 5000 ten behoeve van het tweede jaar van Toon, specifiek voor de deelprojecten Try out-café, Cloud9 en *HIDDEN_Leeuwarden*.

Ook zijn er door fondsbijdragen allerlei (co)producties mogelijk gemaakt. Op 4 mei vond bijvoorbeeld *Is dit een mens plaats*, een samenwerking met Tryater, jeugdtheaterschool Meeuw en Nieuw Amsterdams Klarinetkwartet in het kader van Theater na de Dam. Dit gebeurde met waardevolle bijdragen van het Ritske Boelema Gasthuis, het St. Anthony Gasthuis en de al eerder toegekende coproductieregeling van het Fonds Podiumkunsten.

Deze coproductieregeling werd afgelopen jaar ingezet voor producties tijdens internationaal podiumkunstenfestival PAFFF, De Proeverij en jeugdtheaterfestival Het Avontuur. Voor de derde editie van Het Avontuur hebben we deze keer ook fondsen aangevraagd bij de Janivo Stichting, het Old Burger Weeshuis, het Nieuwe Stads Weeshuis en de Gravin van Bylandt Stichting. Zij verbonden allen hun naam aan *Het Avontuur* met een financiële bijdrage. Het Cultuurfonds en het Fonds Podiumkunsten maakten met hun bijdragen voorstellingen mogelijk, via respectievelijk de regelingen urban podiumproducties en internationale reiskosten.

Met deze bijdragen maken de bovengenoemde partners innovatie mogelijk, kunnen we nieuwe samenwerkingen aangaan, bredere publieksgroepen bereiken en jong talent een podium bieden. Innovatie, artistieke verdieping en een bijzondere aandacht voor representatie van wie en wat er leeft in de stad zijn daarbij van groot belang. We danken al deze fondsen daarom hartelijk voor hun waardevolle en substantiële bijdragen.

Aanvullende financiering

Bij De Harmonie verkennen we doorlopend de mogelijkheden van aanvullende financiering, bijvoorbeeld sponsormogelijkheden om onze relaties met het bedrijfsleven te versterken. Ook de betrokkenheid van het publiek is belangrijk. Zo hebben we een grote groep Vrienden van De Harmonie en hebben we de kerstperiode aangegrepen om onze kaartkopers om een vrijwillige donatie van € 2,25 te vragen.

Sinds 2023 is De Harmonie aangesloten bij het landelijke initiatief Nalaten aan Cultuur. In samenwerking met het Fries Museum, Museum Belvédère en Keramiekmuseum Princessehof organiseerden we in 2024 een dagprogramma rond dit thema.

Het komende jaar zullen we deze financieringsmogelijkheden verder onderzoeken, om tot een brede financieringsmix voor onze schouwburg te komen.

Romeo en Julia, Het Nationale Theater
foto Bas Brouwer

9

PERSONEEL & ORGANISATIE

Faith, club Guy and Roni
foto Andreas Etter

De Harmonie heeft een betrekkelijk klein personeelsbestand. In 2024 was het aantal medewerkers in loondienst 38,85 fte. Dit werd aangevuld met zzp'ers en uitzendkrachten, in totaal 15,39 fte. Over het jaar 2024 hebben we vijftien stagiairs een werkervaringsplek geboden. Gemiddeld liepen zij 6,5 maand stage. Ook heeft De Harmonie een grote pool aan betrokken vrijwilligers, over 2024 waren dat er 64.

Organisatie

Om nog beter met elkaar samen te werken, hebben we alle functieprofielen aangescherpt. Zo is voor iedereen duidelijk wat ieders taken zijn. Ook hebben we geïnvesteerd in opleidingen voor personeel. Daarbij hebben we verschillende subsidiemogelijkheden aangeschreven. Deze aanvragen zijn meestal toegewezen.

Vrijwilligers

Bij De Harmonie staat gastvrijheid hoog in het vaandel. Wij proberen onze gasten volledig te ontzorgen. Dat brengt veel werkzaamheden met zich mee. Het zijn werkzaamheden die wij met onze krappe personeelsbezetting onmogelijk zelf kunnen uitvoeren. De Harmonie is daarom in de gelukkige omstandigheid dat we worden ondersteund door onze 64 vrijwilligers. Zij helpen ons in de kiosk, het bemensen van de artiestenfoyer, het verzorgen van rondleidingen en het schminken bij kindervoorstellingen. In 2024 is een start gemaakt met een nieuwe groep vrijwilligers die meedraait bij een aantal hospitality-taken, zoals het scannen van de tickets en het begeleiden van onze gasten naar hun zitplaats. Zij zijn eind 2024 ook begonnen met het begeleiden van mensen naar de zalen.

Inclusieve werkvloer

De samenleving is divers en we streven ernaar dat ook terug te laten komen in ons personeelsbestand. Hierbij volgen wij de adviezen van de Code Cultural Governance, een landelijk programma dat aandacht vraagt voor het diversiteitsvraagstuk binnen de culturele sector. Daarnaast bieden wij personen met een lichamelijke of geestelijke beperking de gelegenheid om passend en ondersteund werk te doen binnen onze organisatie. Op een ander vlak is het mooi te zien dat internationale studenten in de rij staan om juist bij De Harmonie een bijbaan te hebben in de horeca. Dit zijn positieve ontwikkelingen en toch willen we scherp blijven om echt een afspiegeling te zijn van Leeuwarden en omgeving. De Harmonie probeert via alternatieve wervingskanalen en met aansprekende vacatureteksten een zo divers mogelijk personeelsbestand te verwerven.

Re-integratie en werkervaring

De Harmonie vindt het belangrijk dat we van betekenis kunnen zijn voor mensen als het gaat om werk. Daarom hebben we in 2024 een aantal mensen een werkervaringsplek geboden, zodat zij een werkritme kunnen ontwikkelen. Dit gebeurt in samenwerking met diverse re-integratie organisaties zoals de gemeente en het UWV. Bij vacatures kijken we in die gevallen of de kandidaat kan doorstromen naar een vaste baan. In 2024 is daar daadwerkelijk sprake van geweest.

Snuffelstage

De Harmonie is in trek bij jonge leerlingen. We krijgen zoveel aanvragen voor snuffelstages dat we keuzes moeten maken. De Harmonie probeert voor deze leerlingen een aangepast programma te organiseren. Ook vinden wij het belangrijk om een leerbedrijf te zijn en in goed contact te staan met de (hoge)scholen. Dit past ook binnen onze gemeentelijke opdracht om zoveel mogelijk doelgroepen een plek in De Harmonie te bieden.

The Almighty Sometimes
Theater Oostpool, Daria Bukvić

links: Paffr, foto Xanne Vera
rechts: De Cuyper vs. De Cuyper, Het Avontuur, foto Lucas Kemper

Personeelsvereniging

De Harmonie heeft een eigen personeelsvereniging die ook in 2024 een aantal interessante activiteiten heeft georganiseerd. De personeelsvereniging nam aan het einde van 2024 het initiatief voor een duurzaam kerstpakket, dat aansluit bij ons duurzaamheidsgedachten.

Teambuilding

in het kader van teambuilding hebben wij in 2024 een aantal gezamenlijke personeelsmomenten georganiseerd waarin we met elkaar hebben gesproken over de voortgang van onze organisatie. Deze personeelsbijeenkomsten werden goed bezocht.

Personeelsuitje

Hoogtepunt in 2024 was het jaarlijkse personeelsuitje. Dit keer stond een sportieve en afwisselende dag op de planning op Texel. Op een zonnige vrijdag in september hebben we gewandeld, gefietst en gevaren. De tussentijdse opdrachten leverden vele creatieve inzendingen en hilarische momenten op. Deze prachtige dag werd in stijl afgesloten met een barbecue.

Bestuur

In 2024 bestaat het bestuur van De Harmonie uit de volgende leden:

- de heer G.P. Vermeulen (penningmeester)
- mevrouw M.E.S. Vegt
- mevrouw W.M.A.A. Zuidema – Haans (waarnemend voorzitter)
- mevrouw D. Kasova

Het bestuur komt jaarlijks vijf keer bijeen. Daarnaast zijn er ieder seizoen vergaderingen van een aantal bestuurscommissies, zoals de auditcommissie, kwaliteitscommissie en renumratiecommissie. In 2024 zijn de gesprekken met de gemeente Leeuwarden over de transitie naar een Raad van Toezicht-model voortgezet.

Ondernemingsraad

De ondernemingsraad van De Harmonie bestaat uit Kristiaan Vaartjes, Sander Louwes en Welmoed Talman. Er werd in 2024 afscheid genomen van Hedzer Bergsma.

10

FINANCIËN

MammaMia
foto Roy Beusker

Inzicht

In 2024 is verder gebouwd op de jaren ervoor, welke in het teken stond van inzicht > uitzicht. Zo zijn processen beter ingericht om zodoende nog veel beter te weten wat we doen en welke financiële impact dat heeft. Er is met veel creativiteit en inzet gewerkt aan nieuwe processen en een betere financieringsmix, door o.a. verder in te steken op fondsenwerving, sponsoring en het in kaart brengen van mogelijkheden rondom aanvullende financiering. We hebben gesneden in kosten door o.a. minder energieverbruik en een strakkere personeelsplanning op de dagen waarop het rustiger is. Ons DNA is vooral het bezorgen van onvergetelijke voorstellingen en events. Daar hebben we bij iedereen het bewustzijn aan toegevoegd dat de mix van diensten uiteindelijk ook iets moet opleveren en met alle teams gekeken naar het zogeheten inverdienvermogen. Dit bewustzijn is in het afgelopen jaar van de afdeling Financiën verder uitgebreid naar iedereen in de organisatie op basis van het financiële maatregelenpakket. Daarbij hebben we meer dan voorgaande jaren overlegd met verschillende afdelingen, collega's betrokken bij de dilemma's en keuzes en daarmee een breed gedragen en begrepen plan gemaakt. Hierbij is het terugleggen van een aantal taken bij verantwoordelijken een succes gebleken.

Uitzicht

Ook na het opnieuw inrichten van de processen, het optimaal vergroten van het financieel bewustzijn en het aantrekken van nieuwe gelden, was er in 2024

een blijvende zorg over onze positie als schouwburg vanwege de gestegen kosten. De zalen zitten weer vol, de omzet stijgt weer maar het resultaat woog ook in 2024 nog niet op tegen de kosten. Zo zijn goede stappen gemaakt in het kader van *Good Governance Code Cultuur* (GGCC), een gezonde CAO en fair practice. Tezamen met de inflatie en fors gestegen cao-lasten zorgt dit ervoor dat het regelmatig piept en kraakt. En, zoals gezegd zijn er stappen gemaakt maar is de basis nog niet op orde. Zo is de CAO geïndexeerd, maar is het loongebouw ten opzichte van andere sectoren uit balans. In combinatie met schaarste op de arbeidsmarkt leidt het geheel tot onvermijdelijk stijgende loonkosten en achterstand in voldoende en goed opgeleid personeel. Vooral nog is de organisatie flink in ontwikkeling geweest, waarbij de basis op orde krijgen een vereiste was. Om te kunnen voldoen aan de maatschappelijke thema's en hierin relevant te zijn wordt geïnvesteerd in maatschappelijk verantwoord ondernemen, het voldoen aan *fair practice* en *fair pay*. Dit is niets anders dan de balans weer in evenwicht brengen in het nieuwe normaal, waarbij ook wordt ingestoken op o.a. duurzaamheid, inclusiviteit en educatie. Zo investeert De Harmonie in educatie door scholen, en daardoor jonge kinderen, in aanraking te brengen met kunst en cultuur. Daarnaast is er aandacht voor inwoners van Friesland en Leeuwarden met een kleine portemonnee, waarbij entreekaartjes worden verlaagd om zodoende tegemoet te komen aan de Global Goals, welke de gemeente ook hanteert in het kader van armoede.

BALANS					
<i>Na resultaatbestemming, bedragen x € 1.000</i>					
ACTIVA	31-12-2024		31-12-2023		
VASTE ACTIVA					
Materiele vaste activa	1.308		1.152		
		1.308		1.152	
VLOTTENDE ACTIVA					
Vorraden	35		34		
Debiteuren	86		50		
Belastingen en premies sociale verzekeringen	154		103		
Overige vordering en overlopende activa	595		674		
Liquide middelen	4.639		4.995		
		5.509		5.856	
TOTAAL ACTIVA	6.816		7.008		
PASSIVA	31-12-2024		31-12-2023		
EIGEN VERMOGEN					
Bestemmingsreserves	190		570		
Bestemmingsfondsen	45		56		
Algemene reserve	693		885		
		929		1.511	
EGALISATIERESERVES					
Egalisatiereserve	2.371		2.246		
		2.371		2.246	
VOORZIENINGEN					
Voorzieningen	62		59		
		62		59	
KORTLOPENDE SCHULDEN					
Crediteuren	303		565		
Belastingen en premies sociale verzekeringen	151		97		
Overige schulden en overlopende passiva	3.001		2.530		
		3.454		3.192	
TOTAAL PASSIVA	6.816		7.008		

Financieel resultaat op hoofdlijnen			
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
Opbrengsten uit voorstellingen, horeca en verhuringen	5.217	4.242	4.289
Inkoop- en/of directe kosten	-4.464	-3.556	-3.661
Saldo uit doelstellingen	753	686	628
Gemeentelijke exploitatiesubsidie	1.876	1.801	2.172
Overige exploitatiesubsidies en -bijdragen	467	250	148
Exploitatiesubsidies en -bijdragen	2.343	2.051	2.320
SOM DER BATEN MINUS DIRECTE LASTEN	3.096	2.737	2.948
Personeelslasten	-2.672	-2.288	-2.309
Huisvesting- en inventariskosten	-2.546	-2.688	-2.480
Gemeentelijke doelsubsidie huisvesting	2.097	2.174	2.034
Beheer- en administratielasten	-219	-257	-244
verkoop- en promotielasten	-344	-250	-259
Overige baten en lasten	77	-	-20
Rentelasten	55	38	27
SOM DER INDIRECTE LASTEN	-3.551	-3.271	-3.251
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING VOOR BELASTINGEN	-455	-534	-303
Incidentele corona-steunmaatregelen			52
Vennootschapsbelasting	-2	-2	-2
Dotatie egalisatiereserve MJOP	-126		-219
RESULTAAT NA BELASTINGEN	-583	-536	-473
Onttrekking bestemmingsreserve Corona	-380	-380	-570
Onttrekking/dotatie bestemmingsfondsen	-11	-	-47
Toevoeging aan de algemene reserve	-192	-156	144

Exploitatie

Voor boekjaar 2024 had De Harmonie een begroting vastgesteld die uitkwam op een negatief resultaat van €536.000. Het boekjaar wordt afgesloten met een resultaat van 583.000 euro negatief. Dit betekent dat de begroting met een afwijking van zo'n 8% negatief is gerealiseerd. Ondanks de fors hogere baten, zijn er ook hogere kosten gemaakt als gevolg van de gesloten programmeringsdeals en de benodigde inzet om de omzet te realiseren. Normaal gesproken had de realisatie over 2024 vele malen rooskleuriger geweest. Dit is niet het geval, gezien de cao-stijging dermate hoog is geweest en de cao een nieuwe bepaling kende: vergoeden van woon-werkverkeer. Tezamen betekende dit, afgezet tegen de begroting, een negatief resultaat van 90.000 euro. Daarnaast heeft De Harmonie over het jaar 2024 ongeveer 2 ton onvoorziene incidentele lasten voor de kiezen gekregen als gevolg van de transitie van de organisatiestructuur en invulling ervan in de vorm van een directeurswissel, overgang naar RvT-model en wervingskosten voor zowel directie als RvT.

Eigen vermogen

Bedragen x 1.000	Beginsaldo	Mutatie	Eindsaldo
LF2028	€ 42	€ -42	€ -
Nieuwe Ruiters	€ 14	€ -5	€ 9
Corona	€ 570	€ -380	€ 190
FSF	€ -	€ 36	€ 36
Algemene reserve	€ 885	€ -192	€ 693
	€ 1.985	€ -583	€ 928

Begroting 2025

Voor boekjaar 2025 heeft het Bestuur van De Harmonie een begroting vastgesteld die uitkomt op een negatief resultaat van €203.200. Dit tekort wordt gedekt door het restant coronareserve van 190.000 euro. Dit betekent dat de Harmonie voor 2025 nog een dekkingsopgave zal moeten realiseren van de resterende €13.200. De Harmonie zal zich gaan inzetten om dit tekort zoveel als mogelijk af te dekken. In 2025 wordt het laatste deel van het maatregelenpakket uitgerold, waarmee uiteindelijk de stap is gemaakt van een zeer fors tekort naar een overzichtelijk tekort. Alle eigen inkomstenbronnen vertonen, mede vanwege de maatregelen, een positief financieel beeld. Daarnaast wordt kostentechnisch scherp gekeken naar het efficiënt en effectief inzetten ervan, waardoor een sluitende begroting c.q. realisatie in zicht lijkt te komen.

Bestuur/Raad van Toezicht

Met ingang van 1 januari 2025 is De Harmonie qua governance overgestapt van een bestuursmodel naar een Raad van Toezicht model. In 2024 waren onderstaande personen onderdeel van het bestuur. Daarnaast is het rooster van aftreden in kaart gebracht, waarbij dezelfde voorwaarden gelden bij een bestuur als bij een Raad van Toezicht. Dit betekent dat vanaf de startdatum er maximaal twee zittingstermijnen van vier jaar gelden. Per 1 januari 2025 is zowel de directeur-bestuurder als de leden van de Raad van Toezicht geïnstalleerd en formeel geactualiseerd.

Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.900 of meer

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Met ingang van</i>	<i>Afgetreden per</i>
De heer G.P. Vermeulen	Penningmeester	1-9-2020	6-2-2024
Mevrouw D. Kasová	Bestuurslid	4-10-2021	23-9-2024
Mevrouw W.M.A.A. Zuidema-Haans	Waarnemend voorzitter	4-10-2021	
Mevrouw M.E.S. Vegt	Bestuurslid	4-10-2021	

Bedankt voor
#150jaar
De Harmonie ||•||

Op naar
de volgende
#150jaar

harmonie.nl

je had ook prima
een blauwe bloem
die bloeit één lente lang
kunnen planten
of een torenvalk
die de zoveelste toren werd

maar je zette een stel stoelen op het plein

waar een Fries achter een rood gordijn
in een Deense prins veranderde
voor een veehouder die daarnaar
komt kijken vanuit het donker
een net pak met een stel klompen eronder

bedankt daarvoor

tuurlijk, je kunt naar buiten gaan
en een lichtgrijs ballonnetje loslaten
en het is prachtig hoe deze hunkerend naar hoger

richting de sneeuw witte hemel gaat
maar ik ken een bakstenen reuzenballon
die elke avond met adem
van spreken, lachen en muziek
gevuld wordt

omhoog gaat ze niet
maar haar vliegdrang vult de hele straat.

- Joost Oomen

harmonie.nl/150jaar

Stadsschouwburg De Harmonie vierde dit jaar het 150-jarig bestaan. Niet met één avond feest maar een doorlopend en uitbundig programma vol ontmoetingen en nieuwe verbindingen.

Feestjaar

Dichter Joost Oomen beschrijft De Harmonie in een gedicht dat hij op verzoek van het jubilerende theater schreef als 'een bakstenen reuzenballon / die elke avond met adem / van spreken, lachen en muziek / gevuld wordt'. En, zo besluit hij: 'omhoog gaat ze niet / maar haar vliegdrang vult de hele straat'.

Als er iets de Leeuwarder straten vulde in 2024 dan was het wel die 'vliegdrang' van De Harmonie, het verlangen om mensen op te tillen en mee te nemen in verhalen, ze te trakteren op onverwachte gebeurtenissen en ontmoetingen. Een jubileum van anderhalve eeuw bood ons de gelegenheid om ons publiek te laten zien hoe veelzijdig De Harmonie is, hoeveel verbindingen er met de stad zijn. Het bleek ook een uitgelezen kans om ons verhaal te positioneren en aandacht te vragen voor thema's als toegankelijkheid en duurzaamheid.

Ira Judkovskaja, theatermaker, regisseur en voormalig artistiek leider van Tryater, werd betrokken bij de gesprekken over het feestjaar. Als artistiek coördinator werd haar gevraagd een feestprogramma te maken dat het hele jubileumjaar zou duren. Iedere maand werd er uit het seizoenprogramma van driehonderd voorstellingen één productie uitgelicht en voorzien van randprogrammering. De uitgelichte voorstellingen maakten duidelijk waar de Harmonie voor staat en waar we trots op zijn. Het accent lag op twee hoofdthema's: ontmoeten en verbinden.

Anderhalve eeuw De Harmonie, dat deden en doen we niet alleen. Naast de inhoudelijke lijn kwam er ook een corporate campagne. In die campagne bedankten we bestaand en toekomstig publiek, maatschappelijke en culturele organisaties, directies, besturen, politici en beleidsmakers, technici, programmeurs, artiesten én de algehele Friese bevolking. Dat gebeurde met posters, social media en uitingen in de landelijke en regionale pers. Speciaal voor die campagne en voor De Harmonie schreef Joost Oomen een gedicht.

150
JAAR

De Harmonie viert 150-jarig bestaan

'Jubileumjaar is vliegwiel voor vele verbindingen'

"Dit is voor jou. We willen graag dat je je hier fijn voelt. En we hopen dat we jou iets kunnen meegeven." Elke voorstelling in Stadsschouwburg De Harmonie draait om verbinding en met elkaar iets bijzonders beleven, vertellen Jelle van der Meulen, hoofd programmering, en Ira Judkovskaja, artistiek coördinator van het jubileumjaar. Het 150-jarig bestaan van de Leeuwarder schouwburg vormt een prachtig vliegwiel om nog meer verbindingen aan te gaan. Zowel met de grote diversiteit aan bezoekers als met samenwerkingspartners.

'Ons jubileum is een mooie aanleiding om met elkaar in gesprek te gaan en samen iets op te starten'

- Jelle van der Meulen, hoofd programmering

De kernwaarden van De Harmonie zijn kwaliteit, actualiteit en toegankelijkheid. Alle voorstellingen voldoen aan deze kernwaarden. In dit jubileumjaar worden een aantal voorstellingen bovendien 'opgetild': ze krijgen extra aandacht, zodat iedereen die erbij betrokken is en komt kijken eveneens een beetje opgetild wordt.

Ira: "We gebruiken dit jubileumjaar ook om zichtbaar te maken wat er speelt in de maatschappij. Toen De Harmonie 150 jaar geleden begon als sociëteit paste dat goed bij die tijd, bij deze tijd past bijvoorbeeld The Rotterdam Drag Show die we in januari hadden heel goed." Niet alleen was deze show uitverkocht, de Love For All party na de voorstelling was een hele bijzondere viering, vertelt Ira. "Zoveel verschillende mensen: prachtig om te zien. We hebben echt mensen bij elkaar gebracht die avond."

Wat aandacht nodig heeft

Jelle: "Dat is precies wat in het Koersplan van De Harmonie staat: verbinding en ontmoeting staat centraal. Die verbinding creëren we door ideeën bij elkaar te brengen. We hebben Ira gevraagd dit jaar alle ideeën te verzamelen: zowel intern als bij samenwerkingspartners. We brengen al die ideeën samen in onze voorstellingen, samen vormen ze één kloppend verhaal."

Ira: "Ik heb dankzij alle ideeën en verhalen een goed beeld gekregen van wat er leeft en wat aandacht nodig heeft. Theater kent twee soorten publiek: cultuurliefhebbers die kaartjes kopen voor shows die ze willen zien, en mensen die op een andere manier met ons in aanraking komen. Zoals scholieren die vanuit school een voorstelling mogen bekijken, of bedrijven die bij De Harmonie een ruimte huren voor een evenement of symposium. Dit jaar bereiken we beide

stromen niet alleen met bijzondere voorstellingen, maar ook met alles wat we er omheen organiseren."

Klein gebaar, veel impact

Iets bijzonders organiseren hoeft bovendien niet per se in de schouwburg te gebeuren. Op uitnodiging van De Harmonie speelden op Blue Monday bijvoorbeeld pianisten van het Prins Claus Conservatorium in Groningen klassieke stukken in de Leeuwarder stationshal. Ira: "Dat deden ze om reizigers op te vrolijken op die 'sombere maandag'. Een klein gebaar met veel impact. Reizigers vonden het te gek om zeven uur 's ochtends een jonge pianist te zien spelen. Uit dit soort initiatieven volgen weer gesprekken over andere ideeën. We gaan in dit jubileumjaar samenwerkingen aan voor nu en de toekomst."

Studenten en klassieke muziek

Samen met Keunstwurk organiseerde De Harmonie begin februari bovendien een open workshop arrangeren, onder andere voor studenten van D'Drive en de Academie voor Popcultuur. Kobi Arditi, bekend van Kytamans Hiphop Orchestra en New Cool Collective, ging tijdens de workshop in op hoe zijn klassieke scholing invloed heeft op zijn werk in de pop en jazz. Ira: "We doen ons werk niet om 'publiek binnen te halen', maar om voor verschillende doelgroepen iets te kunnen betekenen."

'Organisaties kiezen er bewust voor zich aan een voorstelling te verbinden. Wij denken hier graag over mee.'

- Ira Judkovskaja, artistiek coördinator jubileumjaar

Studenten hoorden van Arditi dat je om goed te kunnen arrangeren de klassieke muziek nodig hebt: daar waren ze enorm van onder de indruk. Een aantal van hen waren de volgende dag zelfs aanwezig bij de Masterclass klassieke muziek voor studenten van het Prins Claus Conservatorium."

De Harmonie programmeert bovendien klassieke muziek van wereldniveau. Jelle: "Dat hebben we een paar jaar geleden ingezet. Nu het niveau steeds hoger wordt, willen we dit ook groter naar buiten brengen. We brengen dit seizoen bijvoorbeeld twee keer Vivaldi: in maart en in juni."

Futurisme met Circulair Friesland

In maart is ook de dansvoorstelling 'ATMEN / evolution is silently unfolding' te zien: deze neemt bezoekers mee naar het jaar 2200. Is er dan nog wel hoop voor mensen en de natuur? Ira: "Samen met de Vereniging Circulair Friesland (VCF) organiseren we bij deze theaterbelevens op vrijdag 8 maart een Circulair Grand Café. Hieraan werken VCF-partners mee, zoals: Spark the Movement, Snoek Puur Groen, de Friese Milieu Federatie, het Fryske Gea en Generatie Fryslân 2035. Inspirerende sprekers zoals Tessa Kramer en Laura Menting geven ons tools hoe we naar de toekomst kunnen kijken en in kleinere groepen denken we dieper na over het onderwerp."

Samenwerkingen jubileumjaar

Stadsschouwburg De Harmonie initieert, versterkt en verdiept samenwerkingen. De samenwerkingspartners in dit jubileumjaar tot nu toe op een rijtje:

- Vereniging Circulair Friesland
- Spark the Movement
- Snoek Puur Groen
- Friese Milieu Federatie
- It Fryske Gea
- Generatie Fryslân 2035
- Onderwijsinstelling Firda
- NHL Stenden
- Opleiding D'Drive Podiumkunsten, Productie & Events
- Keunstwurk
- Academie voor Popcultuur
- So You Think You Can Drag
- Prins Claus Conservatorium in Groningen
- Meemaakpodium Toon

J.S. Superstar met Firda

Ook rond de musical Jesus Christ Superstar in april brengt de schouwburg mensen met elkaar in verbinding. Samen met de opleiding Pedagogisch Medewerker van Firda geeft De Harmonie rondom deze voorstelling invulling aan lessen over burgerschap en levensbeschouwing.

Ira: "We organiseren gesprekstafels met begeleiders vanuit muziek, theater en religie. Samen gaan we in gesprek aan de hand van de voorstelling." Op 20 juni organiseert Firda in De Harmonie bovendien een landelijk symposium over burgerschapslessen voor het MBO.

Vliegwieleffect

Jelle: "Zo hebben we dit eerste half jaar elke maand een voorstelling waar we extra aandacht aan besteden. We merken dat organisaties ons jubileum een mooie aanleiding vinden om met elkaar in gesprek te gaan en samen iets op te starten: het werkt echt als een vlieg wiel." Ira: "De uitdaging is om die samenwerkingen ook na dit jaar door te laten lopen." Jelle knikt: "Vroeger werden theaterzalen gekoppeld aan bedrijfsnamen bij wijze van sponsoring. Tegenwoordig vinden ondernemers en organisaties inhoudelijke verbindingen veel interessanter."

Ze willen gekoppeld worden aan projecten waarbij ze echt impact kunnen maken: voor bijvoorbeeld jongeren, talenten of andere maatschappelijke doelen." Ira: "Organisaties kiezen er bewust voor zich aan een voorstelling te verbinden. Wij denken hier graag over mee."

Extra aandacht

Ira vervolgt: "We zijn voor de tweede helft van het jaar druk bezig uitzonderlijke producties naar Leeuwarden te halen. Die kunnen we nog niet benoemen, maar het gaat echt om topkwaliteit." Jelle: "We gaan dit najaar vanuit hetzelfde vertrekpunt verder met ons jubileumjaar. We maken verbinding met allerlei doelgroepen én samenwerkingspartners: het kan alleen maar mooier worden!"

Kijk voor alle (jubileum)voorstellingen op www.harmonie.nl

Het jaar in vogelvlucht

Dutch Drag Dynasty
foto Majanka fotografie

December en Januari

De Harmonie staat niet alleen voor ontmoetingen en verbindingen tussen mensen maar ook met andere kunsten. Daarom ging het jubileumjaar van start met de onthulling van het lichtkunstwerk *Spiegelingen* van kunstenaar Frouke ten Velden op de gevel van de schouwburg.

Half januari, op de beruchte 'Blue Monday', plaatsen we een vleugel op het Centraal Station van Leeuwarden. Tijdens de spits werden passanten getraakteerd op klassieke muziek, uitgevoerd door studenten van het Prins Claus Conservatorium in Groningen; een cadeautje én een opmaat naar het concert van meesterpianist Arcadi Volodos, later in het jaar.

Als schouwburg staan wij voor inclusiviteit en bieden we een podium aan alle kunstvormen. Met *The Rotterdam Drag Show* haalden we een spetterende en hoog-professionele productie in huis, uniek in Friesland. Als randprogrammering was er voorzien in een talentenshow - *So You Think You Can Drag* - en een spetterend *One Love For All*-feest.

Dit bleef niet zonder gevolgen: in de uitrol van deze programmering werd in Meemaakpodium Toon, pal naast de schouwburg, grassroots collectief Queer Factory opgericht, een culturele community voor queer-cultuur in Friesland.

boven: Spiegelingen: een VJ werk van Froukje ten Velden
onder: Blue Monday pianisten op het NS station, opening jubileumjaar met loco-burgemeester Hein de Haan
foto's Majanka Fotografie

Februari en Maart

In Nicole Beutler's dansvoorstelling *Atmen* presenteerde zij een theatrale belevenis waarbij de zaal werd omgetoverd tot een wildernis. Na afloop dachten we met publiek en makers na over de toekomst, onder het mom van futurisme en verbinding.

Meesterpianist Arcadi Volodos gaf in februari een concert én er was een masterclass verzorgd door Nino Gvetadze. Volodos toonde zich een waardig vervanger van de door ziekte verhinderde Maria João Pires.

Samen nadenken over de toekomst gebeurde ook tijdens het Circulair Grand Café, een netwerkmiddag georganiseerd door Circulair Fryslân in samenwerking met De Harmonie, vol ontmoetingen en inspiratie, met partners van Circulair Fryslân, organisaties uit de cultuursector en jonge Friezen.

Jesus Christ Super Star
foto: Majanka Fotografie

April en Mei

Het theater kan een plek zijn waar traditie en vernieuwing elkaar ontmoeten. Met de vernieuwende musical *Jesus Christ Superstar* sloegen theatermaker Ivo van Hove en musicalproducent Albert Verlinde de handen ineen en kwamen tot een 'nieuw oud verhaal', een musical in een eigentijds jasje. We sloegen vervolgens een brug naar de jonge generatie en gingen het gesprek met Firda aan.

Daaruit ontstond een waardevolle samenwerking: *Brede Vorming Pakt het Podium*. Samen met Firda gaf De Harmonie vorm aan een reeks lessen burgerschap en levensbeschouwing. De aftrap van die lessen vond plaats na afloop van de voorstelling. Later volgde een landelijk onderwijs- en cultuureducatie-symposium, ook in De Harmonie.

De Harmonie haalde internationaal gerenommeerde makers naar het Noorden. Dit deden we vanuit de overtuiging dat je in het theater de wereld ontmoet en zodoende op andere denkbeelden stuit. In mei ontvingen we, onder de vlag van het internationale theaterfestival PAFFF en in samenwerking met Arcadia en Explore the North, de Vlaamse topproductie van Miet Warlop en NTGent: *ONE SONG*.

Tijdens PAFFF fungeerde Meemaakpodium TOON als festivalhart, de plek waar ook Cloud9, het veelbelovende initiatief waarbij lokaal presenteer- en interviewtalent zich onder de vleugels van De Harmonie kan ontwikkelen, werd geboren.

boven: Lia Rodrigues, Encantadoe, Pafff
onder: One Song foto: Michel Devijver, Toon, workshop arrangeren

Juni, Juli en Augustus

In de tweede helft van ons jubileumjaar vroegen we acht bezoekers van De Harmonie om uit hun bubbel te kruipen en 'in het diepe te springen'. Zij bezochten de reeks voorstelling die met het thema 'ontroering, ontwapening en ontregeling' in het najaar geprogrammeerd waren, producties die ze zelf niet zo snel zouden bezoeken. In interviews en nagesprekken praatte we met deze ambassadeurs, we deelden hun bevindingen met het publiek. Zo leren we van elkaar en gaan er deuren open waarachter zich soms onverwachte inzichten schuil blijken te houden.

We deelden onze zesdelige verdiepende podcast-reeks *Kleedkamer 11* breed via onze socials en website. Daarin neemt presentator Marijke Roskam een kijkje achter de schermen van De Harmonie, een minimaatschappij, en duikt ze in de thema's van het jubileumjaar: van hernieuwde hoop en klimaatstress tot diversiteit en drag-cultuur.

Feastival Woordvloed
Froukje, foto Majanka Fotografie

September

Na de zomervakantie ging de jubileumviering verder met eerst het *Woordvloed Festival*, een gloednieuw tweedaags festival waarin taal en muziek centraal staan. Het lukte ons om populaire muzikale grootheden als Froukje en MEAU naar Leeuwarden te halen, samen met onder andere Jet van der Steen en MEIS.

Die maand verwendeten we ons publiek ook met *De Proeverij*, een programma vol ontmoetingen waarbij het publiek het theatergebouw ontdekte en onderweg werd getrakteerd op muzikale verrassingen en op kleine gerechten uit onze keuken.

Wie jarig is, trakteert en daarom nodigden we, met steun van de Vrienden van de Harmonie, de Rotary en de Lions, leerlingen uit de armere wijken van Leeuwarden en klanten van de Voedselbank uit om de voorstelling *Shrek* te bezoeken. 2500 leerlingen en enkele honderden Voedselbank-klanten gingen in op onze uitnodiging.

Het experiment aandurven, buiten je bubbel durven kijken, uit je comfort-zone stappen - ook daar staat De Harmonie voor. Interessant was de eerste grote zaal-productie van choreograaf Jan Martens (*Any attempt will end in crushed bodies and shattered bones*) die we in oktober op het programma hadden staan. Een veelbesproken voorstelling met zeventien dansers van 18 tot 71 jaar.

boven: Met dank aan De Vrienden en aan de Lions en Rotary konden duizenden kinderen en mensen van d Voedselbank naar *Shrek the Musical*. foto 2: De Proeverij, foto: Majanka Fotografie, foto 3: Podcast Kleedkamer 11

150
JAAR

November en december

Fraaie producties deden in november en december onze schouwburg aan: zoals de theatervoorstelling *De jaren* van Het Nationale Theater & ITA, geregisseerd door de vermaarde Eline Arbo. Een voorstelling over emancipatie, vrouw-zijn en klassenverschillen, naar de gelijknamige bestseller van Annie Ernaux. *De jaren* werd door de Nederlandse Toneeljury geselecteerd als één van de beste voorstellingen van afgelopen seizoen en actrice Mariana Aparicio won voor haar rol de Theo d'Or.

In december organiseerden wij de *Theatrale Historische Middag*, met onder anderen historicus en oud-directeur van Historisch Centrum Leeuwarden (HCL) Geart de Vries en zijn zoon Wessel, toneelschrijver en presentator. Een nostalgische terugblik op 150 jaar Harmonie met beeld, geluid en livemuziek. We keken ook vooruit, naar de toekomst.

boven, Burgemeester Sybrand Buma op het slotfeest
onder, hospitality De Harmonie

Nagalm

Wie een jaar lang feest viert, kan daarmee niet ineens stoppen. We trekken lessen uit het feestjaar 2024. Succesvolle, veelbelovende, spannende en waardevolle projecten krijgen een vervolg. Zo wordt Cloud9 de komende jaren verder uitgebouwd, net als de samenwerking met Firda en het Woordvloed Festival. We deden ervaring op met het maken van een podcast en ook dat smaakt naar meer.

De thema's ontmoeten en verbinden galmen na. We blijven ze koesteren. De vliegdrang waar dichter Joost Oomen over zo mooi schrijft, is in onze bakstenen reuzenballon alleen maar groter geworden. De Harmonie is klaar voor de volgende 150 jaar.

Meeuw jonge theatermakers met een speciaal optreden tijdens het jubileumfeest.

Bedankt

dat je er bent!

Bedankt voor
#150jaar
De Harmonie

Op naar
de volgende
#150jaar

De Harmonie dankt de volgende sponsoren en fondsen:

het
cultuurfonds

Gemeente Leeuwarden

Nalaten aan cultuur.
Laat cultuur uw nalatenschap zijn

Op naar
2025

FACE THE FUTURE
6 T/M 8 DECEMBER
harmonie.nl

Je had ook anders
kunnen kiezen
als moest één laatste lang
kunnen plannen
of een toekomst
die de zwaarte toeren werd

maar je dacht een aler sterven op het einde

weer een Fries achter een rood gordijn
in een Deense privé-verrekening
voor een vachthuis die daarvoor
toont blijven vervult het denken
van het pak met een eel klompen worden

Dedert daarvoor

tuurlijk, je kunt naar buiten gaan
en een lichtgrijze ballonnen loslaten
en het is prachtig hoe deze hunkeren naar hoger

rikking de sneeuwvallen
maar ik kan een hoesken
die elke avond met adem
vrij spreken, lachend
gevuld wordt

verhoop gaat ze nu
maar naar vliegende

~Araf Oomen

